

ŠTA GOD TE ČINI SREĆNIM

VILIJEM SATKLIF

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

William Sutcliffe

WHATEVER MAKES YOU HAPPY

Copyright © 2008 by William Sutcliffe

First published in Great Britain in 2008 by Bloomsbury
Publishing

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Megi i Solu

Dete je izašlo iz mene. Ne shvatam to niti mogu pokušati da objasnim. Samo ću reći da mi je život koji sam dotle vodila postao stran. Samo ću reći da ću do kraja života biti plen za sve moguće sitnice.

En Enrajt

Moja majka – danas nije sasvim svoja.

Norman Bejts

Kerol i Met

sedam smrznutih lazanja

„Šta se desilo?“

„Samo mi je palo na pamet da svratim.“

Met se zgranuto zagledao u majku. Nije mogao da se seti nijednog razloga zbog kog bi došla ovamo, u njegov stan, uveče radnim danom, nepozvana i bez ikakvog upozorenja. Takvo ponašanje bilo je bez presedana i odmah je pretpostavio da se dogodilo nešto užasno, nešto previše strašno da bi o tome razgovarala preko telefona – neki događaj o kojem se priča prigušenim glasom uz šolju vrućeg, slatkog čaja i sa stolicom pri ruci. Neko je, u najmanju ruku, umro.

„Šta se desilo?“, ponovio je.

„Ništa.“

„Je li sve u redu?“, pitao je.

„Sve je u redu“, odgovorila je.

Stajali su na pragu i zurili jedno u drugo, ne znajući šta da rade, kao planinari koji su odjednom shvatili da su se izgubili.

„Zar me nećeš pozvati da uđem?“ , napokon upita Kerol.

„Naravno, naravno“, odgovori Met. „Uđi. Skuvaću čaj. Izvini, samo sam se iznenadio što te vidim. Jesi li sigurna da si dobro?“

„Dobro sam.“

Kad je čuo kako Kerol to izgovara onim naročitim povišenim, otresitim glasom, vratio se dvadeset godina unazad, u pubertet, kad je reč „dobro“ bila ključno oružje u njenom emotivnom arsenalu. Ta jedna jedina reč imala je veliki raspon značenja u zavisnosti od blagih nijansi tona kojim je izgovorena, kao da je kineska a ne engleska. „Dobro sam“ moglo je značiti „Napeta sam“, „Uzrujana sam“, „Ljuta sam“ ili „Zašto me nikad niko ne sluša?“, pa čak i „Vidi, rasklanjam sudove od doručka iako si rekao da ćeš ti to uraditi pa nisi“. Ta izjava imala je zapravo gotovo beskrajno mnogo značenja, ali svima je jedno bilo zajedničko. Sva su u suštini značila „Nisam dobro“.

Metova veština tumačenja malo je zarđala, ali pretpostavio je da u ovom slučaju majka poručuje: „Napeta sam“. Može se reći da je to uopšteni opis više tananijih značenja i ne govori mnogo o majčinom raspoloženju pošto napetost u njenom životu ima važnu ulogu koliko i kiseonik. Met gotovo nije mogao zamisliti da ona nije napeta. Takva je čak i kad se odmara – sedi pravih leđa na tvrdoj stolici dok čita novine za kuhinjskim stolom. Kad bi je neko nagovorio da se opušteno odmori i naterao da se smesti na kauč ispred televizora, zaspala bi za petnaest minuta. A ako pažljivo pogledate njene sklopljene kapke dok brzo podrhtavaju, videli biste da sanja napete snove. Jedino što uspeva da prati od početka do kraja na televiziji a da ne zaspi jesu vesti, koje uveče voli da gleda dvaput

dok sedi na ivici naslonjače. Tad joj se lice trza i podseća na masku saosećanja, užasa i zapanjenosti zato što svet postaje mesto koje uliva sve više straha na sve groznije i nepredvidljivije načine.

Napetost je održava u životu. Kad biste joj to oduzeli, bilo bi isto kao da izvučete cement iz kuće.

Činjenica da trenutno ne izgleda da je na ivici nervnog sloma, već samo napeto, nagoveštava da njenu posetu nije podstaklo ništa zaista ozbiljno. Postoji razlog, koji je njoj očigledno veoma važan – nesumnjivo nešto čudno, možda čak nepojmljivo – ali Met je bio sve sigurniji da nije reč o bilo čemu što ima veze sa smrću, razvodom ili sličnom porodičnom krizom.

„Sedi“, rekao je iako je znao da to neće učiniti.

Nije ga poslušala. U stopu ga je pratila do kuhinjskog dela u najdaljem uglu njegovog stana s otvorenim konceptom.

„Ne prekidam te ni u čemu, jelda?“, upita Kerol.

„Ne, ne. Bar ni u čemu važnom.“

Kad je pozvonila, Met je igrao plejstejšn, ali name-ravao je da pošalje nekoliko mejlova i pogleda rezultat fudbalske utakmice na internetu. Takođe se premišljao da li da pozove jednu devojkicu. Sve u svemu, imao je planove za to večerice – i zbog majke možda neće stići da uradi ništa od toga. Ona je stvarno nadarena da mu uvek pomrsi konce.

Met je napunio lonče i ubacio kesice čaja u dve najči-stije šolje koje je našao. Primetio je majčin skrušen izraz kad je videla da nema čajnik. Kerol smatra da postoji lak i ispravan način obavljanja stvari kao i da je biranje jed-nostavnijeg rešenja znak suštinske moralne degeneracije. Ona nije žena koju samo čajnik može zadovoljiti: za nju

su čajnik, bokalčić s mlekom i uredno raspoređen keks na tanjiriću najmanji iole prihvatljiv izraz gostoprimstva.

Naravno, nikad nije uspela da prenese takve ideale na sina. U stvari, Met je s godinama stekao toliku odbojnost prema bokalčićima s mlekom da su u njemu budili želju da ih razbije.

Met je vrlo dobro znao šta Kerol misli dok joj je pružao šolju čaja koja ukazuje na moralno propadanje, ali nije mario. Zapravo, uživao je u njenom neodobravanju. Znao je da bi s trideset četiri godine trebalo da bude prestar za takvo buntovništvo prema kućnom redu, ali i dalje je voleo tinejdžera u sebi i nije mogao da ga sasvim uguši. Možda će joj kasnije skuvati čaj u čajniku, samo da bi je usrećio. Ako ga pronađe.

„Hajdemo u dnevnu sobu“, rekao je.

„Zar to tako zoveš?“, pitala je Kerol.

„Šta?“

„Dnevnu sobu.“

„Ne razumem šta me pitaš.“

„Drago mi je, to je sve. Hoću reći, lepo je. Mislim na to što je i dalje zoveš dnevnom sobom kad je čitav stan... pa...“ Kerol je pokazala rukom na Metovo preuređeno skladište kao agent za nekretnine koji glumi oduševljenje odvratnom kućom koju će teško prodati. Met obožava svoj stan, utoliko više zato što ga njegova majka mrzi. Smešno mu je što ona ne može da se pomiri s tim da on živi u nekadašnjem skladištu, dvadeset godina nakon što se ceo svet navikao na to.

Kad god bi došla kod njega – što je retko – Metu je bilo zabavno jer je osećao da ga Kerol blago sažaljeva; kao da misli kako ga je prevarila prepredena sekta za nekretnine,

ukrala mu novac i ostavila ga da u siromaštvu bespravno živi u napuštenom industrijskom prostoru kao begunac od zakona. Verovatno se ne bi iznenadila da joj je skuvaov čaj na kamperskom rešou postavljenom na dve cigle nasred sobe. Možda bi joj čak bilo drago što su njene sumnje potvrđene.

„Nisam nikad razmišljao o tome“, priznao je.

„Baš sam se pitala je li ovo kuhinja.“

„Naravno da je kuhinja.“

„Dobro. Drago mi je. Mislila sam da možda imaš drugu reč za to.“

„Nemam.“

„Hrabar si što tako živiš.“

„Hrabar? Ovo je dobar stan, mama. I skupo sam ga platio.“

„Pa, sve dok si srećan ovde.“

„Jesam“, odvratio je Met malo otresitije nego što je nameravao.

Prirodno je što ona oseća nelagodu u njegovom stanu. Staromodno odevena i građena kao pivsko bure, ona odudara baš kao što bi njegov plazma televizor s ekranom od četrdeset dva inča štrčao u njenoj dnevnoj sobi s nameštajem presvučenim cicom. Ako se Kerol oseća isto kao što izgleda, onda nije ni čudo što nije opuštena.

Met je spustio venecijanere na visokim staklenim vratima što vode na balkon. Uglavnom to ne radi jer voli da gleda i sluša saobraćaj ispod sebe i nikad mu nije smetalo što neko može da ga vidi. Nije upoznao ljude koji žive u zgradama preko puta njega te nije imao ni šta da krije. Pogled je najvažnija stvar u vezi s njegovim stanom, pogotovo kad padne mrak, kad London treperi i hući.

Tad ti se čini da si deo grada iako si kod kuće. Ali to svakako nije po ukusu njegove majke, koja je tako uredila svoju kvazitjudorsku kuću – spojenu jednim zidom sa sledećom, koja je pak spojena s robnom kućom *Paundstrečer* u glavnoj ulici u Pineru – da gosti imaju utisak da se nalaze u edvardijanskom Hempširu; ona čak drži televizor na edvardijanskoj komodi, ali odbija da prizna koliko je to nedosledno.

Kad je navukao venecijanere, pridružio joj se na sredini sobe. Kerol se smestila na prednju ivicu kauča, odolevajući gravitacionoj sili mekanih, skupih jastuka na kojima ne ostaju mrlje (iako su umrljani). Met se bacio na naslonjaču da bi joj pokazao kako bi trebalo da sedne.

„I, šta ima?“, pitao ju je.

Kerol se zagledala u šake. Nije mogla da mu uzvрати pogled. Njeno samopouzdanje je već čilelo. Nadala se da će malo posedeti s njim i pričati o neobaveznim temama pre nego što otkrije pravi razlog dolaska i koliko namerala da se zadrži. Glupo je što nije predvidela da će se Met toliko iznenaditi kad je vidi da neće moći da se opusti sve dok ne sazna zašto je došla.

Ali nije mogla da mu kaže. Ne još. Usta su joj se previše osušila i srce joj je prebrzo kucalo te je znala da će zvučati smušeno i nepovezano. Neće moći da objasni dok se malo ne opusti.

„Trebalo je da kupim bocu vina“, rekla je. „Može se reći da je ovo posebna prilika, zar ne? Samo nas dvoje. Kad li smo poslednji put lepo pročaskali?“

„Vino!“, uzviknu Met, progutavši mamac. Skočio je s naslonjače i počeo da pretura po kuhinjskim kredencima. „Verovatno imam bocu tu negde. U stvari, skoknuću da

kupim neko dobro vino. Radnja s alkoholnim pićima odmah je iza ugla. Vraćam se za minut.“

Već je obukao jaknu pre nego što je Kerol stigla da odgovori: „Ne, ne. Nema potrebe. Veoma sam zadovoljna i ovim.“

„Nije mi teško. Stvarno. Da sam znao da ćeš doći, spremio bih bocu. Odmah se vraćam.“

Vrata su se zalupila. Otišao je.

Metu je trebalo piće.

Ništa ga neće sprečiti u tome da se domogne tog vina, pogotovo ne majčino pretvaranje da joj je čaj draži.

Prodavac za kasom je podozrivo pogledao bocu najskupljeg crnog vina u prodavnici koju je držao.

„Vino?“, pitao je.

Met je njegova najredovnija mušterija već pet godina i uvek kupuje samo pivo.

„Mama mi je svratila.“

„O, dobro“, odgovorio je prodavac s nagoveštajem saosećanja u glasu.

„Hteo sam da je poslužim nečim lepim.“

„Pa... uživaj.“

Met nije bio siguran odnosi li se to na majčinu posetu ili na vino, ali svakako je zvučalo zajedljivo te je samo promrmljao pozdrav i izašao.

U liftu je počeo da guli nalepnicu s cenom pa se predomislio i ostavio je. Iako je kratko bio napolju, uspeo je da pribere misli. Očigledno je da Kerol želi da mu kaže nešto, ali neće to odmah učiniti. Njen predlog da kupi vino nije bio baš suptilan, ali drago mu je što je to uradila.

Na kraju krajeva, ako joj je potrebna čaša vina da kaže šta hoće, njemu će verovatno trebati dve kad čuje. O čemu god da se radi, sigurno nisu dobre vesti.

Može jedino da se nada kako je reč o nečemu što samo njegovoj majci deluje loše. Pokušao je da odagna zloslutan osećaj i podsetio se da se Kerol užasava bezbroj normalnih stvari kao što su droga, psovanje, žvake i sva muzika snimljena posle 1965. Očigledno je uzrujana zbog nečega, ali to ne znači ništa. Još nema razloga za brigu.

Međutim, u stomaku mu se blago kuvalo i, koliko god ohrabrivao samog sebe, nije mogao ništa da uradi u vezi s tim. Ovaj dolazak nimalo ne liči na nju. Majka se ne bi pojavila na njegovim vratima da se nešto krupno nije dogodilo. Roditelji mu imaju preko šezdeset godina i u tom dobu je svaka promena nevoljna i loša. Ako je u poslednjih deset godina naučio bilo šta o roditeljima, onda je to da oni ne menjaju ništa, bar ne svojevolejno. Recimo, skijanje, japanska kuhinja i nameštaj bilo koje boje osim smeđe – takve novotarije naprosto nisu za njih.

„Kupio sam lepo italijansko crno“, rekao je, ulazeći u stan.

Kerol je i dalje sedela na ivici kauča. Gledala je kutiju igrice *Velika krađa automobila*, koju je ostavio na stočiću.

„Je li ovo film?“, pitala je dok je Met tražio otvarač i vinske čaše.

„Igrica.“

„Video-igrica?“

„Da.“

„Baš lepo. Imao si goste? Deca tvojih prijatelja?“

„Moja je“, breccnuo se. „Ja se igram. Nije za decu. Za odrasle je. Industrija video-igrice vredi više od filmske,

mama. U stvari, igrao sam je kad si pozvonila.“ Nije znao zašto je tako, ali u glas mu se prikrao mrzovoljni prkos.

„O, mislila sam da su igrice za decu.“

„Pa nisu. U stvari, ta je zabranjena za decu.“

„Stvarno? Zbog čega?“

„Ma... nije važno.“

„Ne, kaži mi. Zanima me.“

„Samo je... malo nasilna, to je sve.“

„I radi se o krađi automobila?“

„To je deo igre.“

„Moraš da uhvatiš lopova?“

„Ne, ti mažnjavaš kola.“

„To je igra? Krađa automobila?“

„Tako nekako. I druge stvari.“

„Koje?“

Kako je moguće da ga je majka tako brzo naterala da se oseti kao dete? Stid nije deo njegovog svakodnevnog života. Met ima trideset četiri godine, uspešan je, dobrostojeći i ume sa ženama; on je razmetljivac, nije od onih što se kriju, crvene ili stoje u ćošku. Život mu je lep. Napravio je nešto od sebe. Većina momaka može samo da sanja o životu kao što je njegov. Ipak, posle samo deset minuta s majkom oseća se kao tinejdžer koji izvrđava, posramljen zbog svojih tajnih zadovoljstava.

Ne, sramota nije za ljude poput njega. Mora da se bori protiv toga. Ne sme to da joj dozvoli. On nema šta da krije. Ako joj se ne sviđa šta on radi, to je njen problem.

„Rasturanje droge“, odgovorio je. „Postaneš diler, ideš po gradu i radiš loše stvari. Zabavno je.“

Majka se zagledala u njega s mešavinom razočaranja i zbunjenosti, baš kao kad gleda ratne izveštaje na vestima.

„I to radiš uveče?“

„Uglavnom izlazim uveče. A kad ostanem kod kuće, ponekad se malo igram. Kao što ti slušaš radio. Isto je.“

„Je li?“, pitala je.

Naravno da nije isto. Znao je to i odmah je zažalio zbog tih reči jer je ispao još pokvareniji i površniji, kao da zaista ne vidi razliku između fantaziranja o masovnom ubijanju i slušanja *Diskova s pustog ostrva*.

Zaustio je da prizna kako shvata šta hoće da kaže i da je igranje *Velike krađe automobila* loša navika, ali nije mu se dopao smer kojim bi razgovor krenuo. Na kraju krajeva, potpuno je normalno što to radi. Svi igraju igrice. On to čak radi manje nego drugi. Pa šta? To je samo igra! Nikad nije dilovao u stvarnom životu. Bar ne prave droge. Povremeno prijateljima nabavi ponešto, ponekad i uz malu zaradu, ali to ne znači da je diler. U poređenju s većinom, on poštuje zakon. Nikad ne bi udario nekoga, a kamoli jurio po gradu s pištoljem ili pretukao nasmrtrivalskog makroa poklopcem kante za smeće. To je bezazlena zabava. Samo budala ne vidi razliku između fantazije i stvarnosti.

Njegov unutrašnji glas već je zvučao kao tinejdžersko cviljenje. Mora da ostane miran i zapamti da je odrastao čovek, bez obzira na to kako majka razgovara s njim.

„Živeli“, rekao je i prineo čašu njenoj kako bi se kucnuli.

„Uzdravlje.“

„Dakle“, rekao je i zavalio se u prijatni zagrljaj naslonjače. Njegova majka ne sme da sazna koje je marke – *lez boj*.^{*} A bilo bi sjajno da ne sazna ni da se u rukonaslonima

^{*} Izgovara se isto kao *lazy boy* – lenji momak. (Prim. prev.)

nalaze pregrade za onoliko daljinskih upravljača koliko čovek može da zamisli. Još mu se kuvalo u stomaku. Nije mogao više da čeka. Mora da sazna najgore. „Otkud ti?“, pitao je s kolebljivim osmehom. „To ne znači da mi nije drago što te vidim. Mislim, dobro je što sam bio kod kuće. Uglavnom nisam. Ali oboje smo imali sreće. Na to sam mislio. Samo... čemu dugujem ovo zadovoljstvo?“ Sad je preterao. Počinje da zvuči neuverljivo, a možda čak i zajedljivo.

„Pa“, počela je i delom se naslonila, dozvolivši sebi da neznatno popusti pred iskušenjem modernog kauča, „imala sam mnogo vremena za razmišljanje, a ti si mi jedino dete i...“

„Je li neko bolestan? Jesi li dobro?“

„Dobro sam. Svi su dobro. Samo pokušavam da kažem kako mi se čini da više nemamo nikakav odnos. Čini mi se da te više ne poznajem. I volela bih da to popravim.“

Met nikad nije čuo ništa strašnije. Malje na potiljku su mu se naježile, a jezik je utruo. Mavarski ratni ples uliva manje straha.

„Zato sam odlučila da provedem nekoliko dana kod tebe“, nastavila je Kerol. „Imaš gostinsku sobu. Neću ti smetati. U stvari, pomoći ću ti. Ovom mestu će dobro doći jedno spremanje. Samo nedelju dana, dok se ponovo ne upoznamo. Mislila sam da nećeš razumeti ako ti kažem preko telefona i da ćeš naći neki izgovor te sam odlučila da jednostavno dođem.“

Kerol je iskapila vino. „Umorna sam kao pas“, dodala je. „Imaš li nešto protiv da prilegnem?“

Ustala je i krenula prema gostinskoj sobi, zastavši da uzme veliku torbu koju je sakrila ispod presavijene

kabanice. „Sigurna sam da nam neće biti dosadno“, rekla je veselo i zatvorila vrata za sobom.

Met se previše zaprepastio da bi odgovorio ili se čak pomerio. Shvatio je da je zinuo iako mu nikakav zvuk nije izašao iz usta. Od svih apokaliptičkih scenarija koji su mu prošli kroz glavu otkako je došla, taj mu nije bio ni na kraj pameti.

Pobogu, šta ju je navelo na to?

Nedelju dana?

Nekoliko trenutaka kasnije, u spavaćici je izašla iz gostinske sobe. Nosila je izbleđeli ljubičasti neser koji mu je bio maglovito poznat i napregnuto se osmehnula u prolazu. Dok je zatvarala vrata kupatila, Met je čuo sebe kako zamuckuje: „Ali šta je s tatom?“

„Sedam smrznutih lazanja.“

Zatvorila je vrata i zaključala ih.

Kad je ponovo izašla, Met je zanemio pri pogledu na majčine noge, a ona je šmugnula u sobu pre nego što je stigao da se usprotivi.